

Doç. Dr. Recep REHİMLİ

Azerbaycan Cumhurbaşkanlığına bağlı
Devlet İdarecilik Akademisi “Bilim ve
yönetim” Bölüm Başkanı

e mail rehimli@yahoo.com

YÖNETİMDE YOLSUZLUĞUN ÖNLENMESİNDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ROLÜ VE ÖNEMİ¹

NON – GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS ROLE AND IMPORTANCE IN ADMINISTRATION FOR THE PREVENTION OF CORRUPTION

GİRİŞ

Dünyada bilgiye dayalı kalkınma stratejilerinin oluşturulması amacıyla modern bilimsel ve teknolojik yeniliklerin kullanılması toplumsal gelişim sürecinde çözüm bekleyen birçok sorunlara yeni yaklaşımların biçimlenmesine neden olmaktadır(1, s.3). Şöyle ki, devletin temel amaçlarından olan sosyal koruma ve güvenlik sisteminin daha da güçlendirilmesi düşüncesi ve bununla ilgili çeşitli gelişim modellerinin uygulanması toplumsal sorunların çözümünde devlet dışı aktörlerin etkinliğini artırmıştır. Özellikle bu etkinlik ülkelerin küreselleşme karşısında milli ekonomilerini korumak adına kıt kaynakların rasyonel kullanımı konusunda devletle vatandaş arasında mevcut ilişkilerin yeni stratejik hatlarının belirlenmesinde de kendini göstermektedir. Yönetimsel kararlarının alınması, uygulanması sürecinde vatandaşın etkinliği ve memnuniyetinin ölçülmesi, devlet dışı denetim sürecinin gerçekleştirilmesi konusunda toplumsal yapıların özellikle Sivil Toplum Kuruluşlarının rolü büyüktür. Bu açıdan baktığımızda tüm dünyada yönetimsel ve toplumsal sorunların önlenmesinde Sivil Toplum Kuruluşlarının etkin faaliyetleri bulunmaktadır. Araştırmamızda sivil toplumun oluşumuna, demokrasinin gelişimine önemli tehlike arz eden, ekonomik reformların ve hukuk devleti ilkelerinin uygulanmasında engeller oluşturan yolsuzluk sorununun ortaya çıkış nedenleri incelenerek, bu sorunun giderilmesine STK-ların yaklaşımı bilimsel açıdan ele alınmış, yönetimde yolsuzluk sorununun minimize edilmesi doğrultusunda bilimsel öneriler sunulmuştur.

I-YOLSUZLUKANLAYIŞI, NEDEN -SONUÇ İLİŞKİSİ

Azerbaycan gibi yeniden bağımsızlık kazanan ülkelerin yönetim sisteminde mevcut olan sorunlar içerisinde yolsuzluk daha yaygındır ve onunla mücadele meselesi değil devleti, her bir vatandaşını ilgilendirmelidir. Günümüzde yolsuzluk sosyal hayatın bir çok alanına devlet etkisini zayıflatmakla ve hatta bu etkinin yönünü değiştirmekle toplum için gerçek tehlike oluşturmaktadır. Çünkü, yolsuzluğun ekonomik, sosyal ve siyasal alanda oluşturduğu hasar oldukça büyüktür. Onun varlığı öyle bir toplumsal yapılanmaya yol açar ki, bu toplumda demokratik ilkeler ve insan haklarına saygıdan söz edilemez.

Yolsuzluğun sözlük anlamı bozulmadır. Yolsuzluğa Karşı Mücadele Hakkında Azerbaycan Cumhuriyetinin Kanunu'nda ise yolsuzluğun genel tanımı şöyle

¹ Bu makale, 11-13 Mayıs 2014 tarihinde Eskişehir’de düzenlenen ‘Türk Dünyası Sivil Toplum Zirvesi’ nde bildiri olarak sunulmuştur.

verilmiştir:"Yolsuzluk kamu görevlilerinin statüsü, temsil ettiği kurumun statüsü, görev yetkilerini veya bu statü ve yetkilerden kaynaklanan imkanları kullanmakla yasadışı maddi ve diğer nimetler, ayrıcalıklar veya ödünlere elde etmesi, ayrıca özel ve tüzel kişiler tarafından belirtilen maddi ve sair nimetlerin, ayrıcalıkların veya ödünlerin yasadışı görevli kişilere teklif veya vaat edilmesi veya verilmesi yoluyla bu görevlilerin ele alınmasıdır "(8, s.2).

Yolsuzluk kavramınıyer aldığı ilk uluslararası belge BM Genel Kurul tarafından 17 Aralık 1979 tarihinde kabul edilmiş hukuk kurallarının desteklenmesi üzere kamu görevlilerin faaliyeti üzere yasa olmuştur. Yasada belirtiliyor ki, "yolsuzluk kavramı ulusal hukuka uygun biçimde oluşturulmalı, o hediye, vaatlerin veya teşviklerin talep edilmesi veya kabul edilmesi veya böyle hareket veya hareketsizlik mevcut olduğunda bunların yasadışı elde edilmesi sonucunda görevin yapılması sırasında veya bu görev ile ilgili herhangi faaliyetde bulunulup bulunulmamasını kapsamaktadır (10, s. 67).Daha sonra uluslararası hukuk yolsuzluk kavramının daha geniş yorumuna ağırlık vermiştir. Şöyle ki. yolsuzlukla mücadele konusunda 29 Mart 1996 yılında Amerika Devletleri Örgütü (ADT) tarafından kabul edilmiş Amerikaarası sözleşme "Yolsuzluk Bildirgesi'nde" (Sözleşmenin 6. maddesi) kamu görevlilerinin aktif ve pasif ele alınmasını, "kendisi için veya üçüncü taraf için yasadışı gelir elde etmek amacı ile görevlerinin yerine getirilmesi sırasında herhangi bir hareketde bulunma veya hareketsizlik", yolsuzlukla elde edilen malvarlığının dolandırıcılıkla kullanımını veya biriktirilmesini, her hangi bir yolsuzluk cinayetini katılımı kapsamaktadır (11, s.504-505).

Yukarıda vurgulananları genelleştirerek söyleyebiliriz ki, yolsuzluk birçok ülkede mevcuttur.Fakat yolsuzluğun gelişimi, özellikle yoksul ülkelerde ve geçiş dönemini yaşayan demokrasi ve çoğulculuğun gelişmediği ülkelerde daha fazla kendini göstermektedir.Böyle ülkelerde memurların rüşvet alması devlet kurumlarından başlayarak nüfusun en fakir kesimlerinin yağmalanmasına kadar genişliyor.Yolsuzluğun genişlemesi bazı ülkelerde belirli tarihsel dönemlerde yerel halk isyanları ve ihtilaller için zemin oluşturmuştur. Yolsuzluk küresel nitelik taşıdığı gibi, ona karşı mücadele de küresel niteliktedir. Uzmanlar yolsuzlukla küresel mücadelenin önemli aracı olarak tüm ülkelerde demokrasinin geliştirilmesi ve özgür basının rolünün güçlendirilmesini ileri sürerler (7, s.128).

Yolsuzluğun boyutları, özellikleri ve dinamikleri ülkede siyasi, sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yapılan hataların sonucudur. Bundan dolayı, yolsuzluğun ana nedenlerini aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür.

- Siyasal nedenler (Yolsuzluğun ortadan kaldırılması için gereken siyasi iradenin bulunmaması).
- Yasal nedenler (Yolsuzluğun ortadan kaldırılmasın için mevcut mevzuat yetersizliği ve yasadışı boşlukların bulunması).
- Ekonomik nedenler (Özel mülkiyetin tekelçiliyi, insanların yaşam düzeyinin düşük olması, maaşların azlığı).
- Kültürel nedenler (insanların yolsuzlukla yaşamaya alışması, toplumsal kınamanın zayıf olması).

Yolsuzluk ve onu doğuran nedenler arasında ilişki iki yönlüdür. Bu sorunlar bir yandan yolsuzluğu derinleştiriyor ve onların çözümü yolsuzluğu zayıfltasa da, fakat diğer yandan geçiş döneminde gerçekleştirilen reformların hızını düşürüyor.

Bu açıdan baktığımızda post Sovyet Cumhuriyetlerinde yolsuzluğun nedenleri aşağıdakilerdir:

1. Merkeze bağlı olan yönetim sisteminden (yani miras kalmış sorunlardan), yeni yönetim sistemine geçitle ilgili iktidarın denetimsizliği, yeni yasal düzenlemelere gereksinim;
2. Devletin ekonomiye kaba biçimde müdahalesi, bireysel ve küçük sahip olma gelişimine engel, ekonomide monopoli, siyasi sabitsizlik sonucunda memurlarda kendi geleceklerine güvensizlik hissinin oluşması;
3. Vergilerin artması sonucu "kayıt dışı ekonomi" nin had safhaya ulaşması;
4. Üst düzey yöneticiliye atamalarda kayırmanın önde olması;
5. Ekonomide tekelciliyin (monopolinin) oluşmasıve girişimcilerin ekonomiyi denetleyen devlet memurlarından bağımlı durumda olması;

6. Yolsuzluğa göre cezasız kalma sisteminin mevcudiyeti ve devlet memurlarının bundan emin olması;
7. Yolsuzlukla mücadelede mahkeme denetiminin etkinsizliği ve mahkemelerin bağımsızlığının şübhe altında olması;
8. Devlet memurlarının kendilerine verilen görevlerden sadece zengin olmak amacı ile kullanarak yolsuzluğa yuvarlanmaları ve organize suç gruplarla birlik oluşturmaları;
9. Sosyal kurumların, medyanın, yolsuzlukla mücadele eden çeşitli sivil toplum kuruluşlarının ve fonların çalışmalarının yetersizliği, toplumun iktidardan izole edilmesi ve devletin topluma kayıtsızlığı.

Bu söylediklerimizden anlaşılıyor ki, yolsuzluğun sosyo-ekonomik sonuçları şundan ibaretdir ki, yolsuzluk toplumun sosyo-ekonomik durumunu olumsuz etkiliyor, ekonomik gelişimi zayıflatıyor ve nüfusun maddi refahının kötüleşmesine neden oluyor. Yolsuzluğun ruhsal-psikolojik sonuçları ise şudur ki, toplumda yolsuzluğa alışmış bir grup insanın aşırı zenginleşmesi toplumun orta ve yoksul kesimlerinin ruhsal-psikolojik durumuna olumsuz etki ederek gelişmeye engel olan unsurlardan birine dönüşüyor.

II- YOLSUZLUKLA MÜCADELE

Azerbaycan Cumhuriyeti yolsuzlukla mücadele hakkında birkaç önemli uluslararası düzenlemeleri, özellikle yolsuzluğa karşı "Suç ve Sivil Sorumluluğu Avrupa Konseyi Mücadele Sözleşmelerini" (1999), "Çokuluslu Organize Suçlara Karşı BM Sözleşmesini" (2000), "Yolsuzluğa Karşı BM Sözleşmesini" (2003) imzalamıştır. Ayrıca Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanının "Devlet Denetimi Sisteminin Geliştirilmesi ve Girişimçiliğin Gelişimi Alanında Yapay Engellerin Ortadan Kaldırılması için" 1999 - yılı 17 Ocak tarihli, "Azerbaycan Cumhuriyetinde Sosyo-Ekonomik Gelişmenin Hızlandırılması Önlemleri Hakkında" 2003 - yılı 24 Kasım tarihli yasal düzenlemeler ülkede ekonomik reformların yeni aşamasına hız vermiş ve yolsuzlukla mücadele için hukuki-ekonomik alt yapı oluşturmuştur. İşte bunun sonucunda "Korupsiyaya Karşı Mübarize (Yolsuzluğa Karşı) Hakkında" 13 Ocak 2004 tarihli Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu kabul edilmiştir. Aynı zamanda bu yasanın uygulanmasını sağlamak amacıyla "Yolsuzluğa Karşı Mücadele Üzere Devlet Programı" (2004 - 2006) hazırlanmış ve Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanının 2004 yılı 3 Eylül tarihli 337 numaralı kararnamesi ile onaylanmıştır. Ayrıca yolsuzlukla mücadele kapsamında aşağıdaki yasal düzenlemeler yapılmıştır:

1. Devlet Gulluqçularının Etik Davranış Gaydaları Hakkında (Kamu görevlilerinin etik davranış kuralları hakkında) Kanun, 31 Mayıs 2007 ;

2. Azerbaycan Cumhuriyeti Cinayet Mecellesi (Ceza Yasası) (33. fasıl yolsuzluk suçları, görevi kötüye kullanma, görev yetkilerini aşma, rüşvet alma, rüşvet verme vb.) 30 Aralık 1999;

3. Vezifeli Şahıslar Tarafından Maliye Karakterli Malumatların Takdim Edilmesinin Tasdik Edilmesi Gaydaları Hakkında (Yöneticiler Tarafından Mali Nitelikteki Bilgilerin Takdim Edilmesinin Onaylanması Kuralları Hakkında) Kanun, 24 Haziran 2005;

4. Cinayet Yolu ile Elde Edilmiş Pul Vesaitlerinin veya Diğer Emlakın Legalleştirilmesine ve Terrorçuluğun Maliyeleştirilmesine Karşı Mübarize Hakkında (Suç Yoluyla Elde Edilen Nakit veya Diğer Varlıkların Kanunileştirilmesi ve Terörizmin Finanse Edilmesi ile Mücadele Hakkında Kanun) 10 Şubat 2009;

5. 2007-2011 İller Üzere Şeffaflığın Artırılması ve Korupsiyaya Karşı Mübarize Üzere Milli Stratejiye (2007-2011 yılları için Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadele üzere Ulusal Strateji) 28 Haziran 2007;

6. "Yolsuzluğa Karşı Mücadeleye İlişkin 2012-2015 yılları için Ulusal Eylem (Faaliyet) Planı" 5 Eylül 2012;

7. "Açık Hükümetin Desteklenmesine İlişkin 2012-2015 yılları için Ulusal Eylem Planı" 5 Eylül 2012

Azerbaycanda yolsuzlukla mücadelenin güçlendirilmesi alanında atılan adımlar toplumsal ve kamusal kurumlar, özellikle de, STK-lar tarafından takdir ediliyor. Aynı zamanda, devlet ve STK-lar yolsuzlukla mücadelede sürekli işbirliği içerisindedir ve bu yönde bir sıra projeler gerekletiriyorlar. Genel olarak bakarsak bağımsızlıktan sonra Azerbaycan'da sivil toplum örgütlerinin kurulması ve geliştirilmesi yönünde önemli adımlar atılmıştır. Şöyle ki, Azerbaycan'da sivil toplum örgütleri 1995 yılı Anayasasının kabulünden sonra kurulmaya ve gelişmeye baladı. Anayasanın Giriş kısmında sivil toplumunun oluşumunun devletin esas amaçlarından biri olduğu belirtilmiştir. 1991 yılında bağımsızlıktan sonra Azerbaycan'da insanların i, yaşam ve toplumsal alanda faaliyetinde önemli değişikliklerin olması, düşüncelerini ifade etme özgürlüğünün elde olunması, savaş ve onun ağır sonuçları, humanitar buhran, savaş madurlarına ve mültecilere yardım için ülkeye gelen uluslararası sivil toplum kurumlarının etkisi ile yerli sivil toplum kurumlarının oluşturulması süreci hız kazandı. İlk kurulan sivil toplum kurumları "Azerbaycan Kakınlar Cemiyeti", "Eline İnsani Yardım Cemiyeti", "İstisu Yardım Fonu" olmuştur. Bu kurumların genel amacı kaos içinde bulunan ülkede insanların sosyal problemlerinin çözümüne yardımcı olmaktır. Yani demokratik yönetim sisteminin oluşturulması, halkın yönetime katılması, toplumun bilinçlendirilmesi ikincil amaçlar sırasındaydı. Aynı zamanda bu devirde kurulan sivil toplum örgütleri profesyonellikten uzak ilkeler esasında biimlenmiti. 1997-2003 yılları arasında Birleşmiş Milletler Teşkilatı ile Azerbaycan Hkmetinin ortak projesi olan "Azerbaycan'da sivil toplumun geliştirilmesi" programının sivil toplum örgütlerinin profesyonel ilkeler esasında oluşturulmasına ve faaliyette bulunmasına, devletle sivil toplum örgütleri arasında ilişkilerin kurulmasına ve bu konu ile ilgili yasanın hazırlanmasına önemli katkısı olmuştur. Bugün Azerbaycan'da 2500 civarında GeyriHkmet Teşkilatı (Sivil Toplum rgt) resmi olarak devlet tarafından kayıt altına alınmıştır. Sivil toplum örgütlerinin yetki belgelerini almaları kolay ve ucuzdur. Bunlardan sadece 800 civarında sivil toplum rgt aktif faaliyettedir(16). Genel olarak bakarsak Azerbaycan'daki sivil toplum örgütlerinin amaç ve faaliyet alanları sivil toplumun gelişmesine, demokratik ve hukuk devletinin biçimlenmesine, insan haklarının ve milli manevi değerlerin korunmasına, yolsuzluğun önlenmesi, kaçkın ve mültecilerin problemlerinin çözümüne, sosyal-ekonomik gelişime ve s. katkıda bulunmaktır.

Yolsuzlukla mücadele amacıyla 2012 yılının Aralık ayında Azerbaycan Cümhuriyeti Ba Savcılığınabağlı olarak oluşturulan Yolsuzlukla Mücadele Kurumuyla Yolsuzlukla Mücadele zere STK-ların Bilgi ve İşbirliği ebekesi arasında Anlaşma Memorandumu imzalanmıştır.unu belirtmemiz gerekiyor ki, Yolsuzlukla Mücadele zere STK-ların Bilgi ve İşbirliği ebekesi 2 mart 2006 yılında kurulmuştur. Bu ebekede yolsuzlukla mücadele eden 14 STK işbirliği yapmaktadır. Şebekenin oluşturulmasında temel ilke olarak genellikle yolsuzlukla mücadelede uzmanlamı STK-ların bir araya gelmesi amaçlanmıştır. Şebekenin faaliyetinin temel amaçları aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

- Toplumun yolsuzlukla mücadele için seferber olmasını sağlamak
- Yolsuzlukla mücadele alanında STK-ların ve devlet kurumları çabalarının koordinasyonu, onlar arasında daha sıkı işbirliğine ulaşmak
- Yolsuzlukla mücadele eden STK-lar arasında işbirliğini geliştirmek, onlar arasında bilgi değişimini düzenlemek. Yolsuzlukla mücadelenin durumunu analiz etmek, bu alanda alınmış önlemlerin verimini artırmak ve yolsuzlukla mücadele alanında farkındalık ve işbirliğini birlikte gerçekleştirmek
- Yolsuzlukla mücadele etkinliklerinin verimini artırmak amacıyla konsept, program ve projelerin hazırlanması, inisiyatifin ortaya konulması.

Yukarıda belirtilen belgede Yolsuzlukla Mücadele zere STK-ların Bilgi ve İşbirliği ebekesine gelen yolsuzluk suçları hakkında başvurular Yolsuzlukla Mücadele Kurumuna gönderilir, alınan önlemler hakkında başvuru sahibinin bilgilendirilmesi, devlet memurları, belediye yeleri ve belediye memurları, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ve bu gibi ortak tanımlanmış hedef kitle için eğitsel seminerler öngörülüyor. Bu yönde, bir sıra STK-ların çeşitli donör kurumların maddi desteği ile gerçekleştirdikleri projelere göz atmakla lke STK-larının

yolsuzlukla mücadeleye katılım derecesini zihnimize canlandırabiliriz. Belirtelim ki, bu projelerin genel amacı toplumun yolsuzlukla mücadeleye katılımını sağlamak, insanların manevi, hukuki eğitimine ve toplumun gelişimine engel olan bu problemin çözülmesi için kamuoyu oluşturmaktır. Hedeflenen amaçlara ulaşmak için bu STK-lar bir sıra eğitici organizasyonlar ve eğlemler gerçekleştiriyorlar. Bu projelerden biri Ekonomik ve Sosyal Yenilikler isimli STK tarafından Azerbaycan Cumhurbaşkanlığına bağlı STK-lara Devlet Desteği Konseyinin yardımıyla gerçekleştirilen “ Yolsuzlukla Mücadelenin Hukuki Düzenlemesi: Uluslararası Tecrübe ve Azerbaycan” isimli projedir(16).

Proje 5 yönde gerçekleştirilmiştir:

- 1.Yasal öneri
- 2.Bilgilenme ve bilgilendirme
- 3.Sosyal çıkarların savunması
- 4.Devlet kurumlarının yapısal gelişimine katkı
- 5.Eğitim ve seminerler

Yasal öneri: Yasal öneri vatandaşlara haklarının restorasyonu ve korunması için etkili hukuki mekanizmaların kullanılması ve devlet kurumlarına başvurular hazırlanmasına dair danışmanlık doğrultusunda yapılan faaliyettir.

Bilgilenme ve bilgilendirme: Bu faaliyet türü vatandaşların ve kamuoyunun yolsuzlukla mücadele alanında bilgilendirilmesini öngörüyor.

Sosyal çıkarların savunulması: Bu faaliyet, sunulan hukuki öneri ve bilgilendirmenin temelinde devletin yolsuzluğa karşı politikasını, kurumsal tecrübesini, mevzuatı ve ihlallere karşı sorumluluğunu geliştirmek amacıyla yapılıyor.

Devlet kurumlarının yapısal gelişimine katkı: Bu uygulama sonucunda devlet kurumlarında acil çağrı hatlarının, yolsuzlukla mücadele konusunda uzmanlaşmış işçi gruplarının ves. oluşturulmasına, faaliyette bulunulmasına yardım gösterilmesi öngörülüyor.

Eğitim ve seminerler: Bu faaliyet ile merkez hukukçuları gönüllülerin yardımı ile çeşitli hedef grupları (çoğunlukla kırsal nüfusu ile) için yüz-yüze görüşmeler, yolsuzluk aleyhine eğitsel seminerler düzenliyor ve yerlerde ücretsiz hukuki yardım temin ediyorlar.

Son yıllarda Azerbaycan'da sivil toplum kuruluşlarının yolsuzlukla mücadele alanında hükümetin temel ortağına dönüştüğünü söyleyebiliriz. Yolsuzluğa karşı mücadele alanında yerel STK-ların faaliyetleri hükümetin yolsuzluk karşıtı politikasına destek verilmesine, yolsuzluk aleyhine kültürün oluşturulmasına, yolsuzluğa karşı önlemlerinin etkin biçimde uygulanmasına yardım, yolsuzlukla başarılı mücadelenin temel şartlarından biri olan sıkı devlet-özel sektör-sivil toplum işbirliğinin oluşturulmasına yöneliktir. Yolsuzluğa karşı mücadelede STK-ların bilgi ve işbirliği ağını genişletme, uluslararası kuruluşlarla işbirliğinin derinleştirilmesi, onlarla ortak projelerin gerçekleştirilmesi, medyanın yolsuzlukla mücadele konularında duyarlılığın artırılması için insiyatiflerin sürdürülmesi, yolsuzlukla mücadele önlemlerinin etkinliğini artırmak amacıyla iş adamları ile ortak girişimlerde bulunulması, yolsuzluk aleyhine mevzuatın geliştirilmesi ve yeni yasaların kabulü ile ilgili öneriler hazırlanması, hükümetin yolsuzluk aleyhine önlemlerinin sosyal müzakerelerinin yapılması planlanıyor.

Yukarıda belirttiğimiz konuların yanı sıra, STK-ların faaliyetlerinde yetersizlikler, kendi faaliyetleri sırasında karşılaştıkları zorluklar hakkında bilgi sunulmasında da yarar vardır. Genel olarak, STK-lar Azerbaycan'ın hukuki ve sosyal-ekonomik gelişiminde önemli role sahipler. STK-lar özellikle ülkede sivil toplumun oluşturulması, demokratik ve hukuk devletinin kurulması, Azerbaycan'ın küresel meselelere entegrasyonu, insan haklarının, sosyal-ekonomik ve milli manevi değerlerin korunması, mülteciler ve topraklarından zorla çıkarılmış kişilerin (Ermenistanın Rusyanın yardımı ile Azerbaycan topraklarının %20-sini işgali sonucunda Azerbaycan'da 1 milyon civarında kaçkın ve göçkün mevcuttur) sorunlarının çözümüne yardımcı oluyor. Araştırmalardan görünen o ki, bazı alanlarda etkin faaliyetde bulunsalar bile, STK sektörü halen bazı sorunlarla karşı karşıyadır. STK-ların çoğunluğu uluslararası donörlere finansal olarak bağlıdır, ama buna rağmen, çoğu kendi finansman kaynaklarını değiştirmek için ciddi çabalar harcıyor. Bu konuda Azerbaycan Cumhurbaşkanı yanında STK-lara Devlet Desteği

Şurasının desteğini özellikle vurgulanması gerekir. Çünkü milli güvenliğin sağlanması açısından da ulusal STK-ların uluslararası donörlerin finansal kaynak etkisindeki kurtarılması önemlidir. 2008-2011 yıllarında STK-lara Devlet Desteği Şurasımsabaka düzenleyerek 600 STK-ya yaklaşık 10 milyon ABD doları civarında hibe yardımı yapmıştır(18).STK'lara devlet desteğinin öncelik alanları sağliğin korunması, gençlerin gelişimi, eğitim, kırsal alanlarda gelişme ve mülteciler ve topraklarından zorla çıkarılmış kişilerin desteklenmesi konularını kapsıyor. Fakat STK-lara Devlet Desteği Şurasınınmali kaynağının kısıtlı olması onun Sivil Toplum Kuruluşlarının ihtiyaçlarını karşılamak imkanlarını sınırlıyor. Diğer taraftan STK-ların mali sorunlarının ikinci önemli sebebi de ülkede Milli Donörlük Enstitüsü'nün gelişmemesidir. Geçen yıla oranla Azerbaycanda milli donörlerin sayısı neredeyse 12'ye ulaşıyor. Aynı zamanda burada bazı Bakanlıklar da küçük hibe veriyorlar. Bazen de uluslararası şirketler STK-ların sosyal içerikli projelerine mali yardım yapıyorlar.

STK-ların çoğu tam tanımlanmış amaçlara odaklanıyor, bazıları ise maddi desteği sağlamak için kendi odak alanlarından öte faaliyetlerini sürdürüyorlar. Bazı vizyon yeteneğinden yoksun STK yöneticileri stratejik yönetim ile ilgili gerekli eğitim almadığından uzun vadeli planlar yapamamaktadırlar.

Son olarak belirtelim ki, STK-ların faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunlar çok olsa bile, onların yaşanan olaylara esnek ve yeterli tepki vermesi gerekir. Bunun için sivil toplum kuruluşlarının şebekeleşme süreci hızlandırılmalıdır. Şebekeleşme süreci STK-ların tüm uluslararası kurumlarda kendi iradesini daha ciddi şekilde ifade etmesine olanak sağlayabilir. STK-lar güçlü şebekeleşmeyi organize ederek tüm toplumsal alanlarda sorunlarınçözülmesine katkıda bulunabilirler.

SONUÇ

Herhangi bir toplumda, herhangi bir zamanda yönetim sistemindeki yolsuzluğun tamamen karşısının alındığı görülmemiştir, ancak ağırlığı ve etki alanı hiç olmazsa topluma zararının minimize edilmesi için kontrol altına alınmalıdır. Bunun için yönetim sisteminde bir takım önlemler alınmalıdır. Öncelikle toplumun eğitim düzeyinin yükseltilmesi gerekir. Çünkü yönetimde etik dışı bir davranış olarak görülen yolsuzluk ahlaki bir sorundur. Bir toplumda ahlaki sorunları çözmek için toplumun bilincinde değişikliğin yapılması gerekmektedir, bu ise sadece eğitim sistemi düzeyinin yükseltilmesi ile mümkündür.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Ülkemizde son yıllarda gerçekleştirilen etkinliklerin serisine bir göz attığımızda, yolsuzluğun önlenmesi açısından mevcut eylem planlarının uygulanması sonucunda hem devlet kurumlarının, kamu görevlilerinin çalışmaları, yönetim, hizmet alanları mükemmeleştirilecek, aynı zamanda resmi kurumların çalışmalarında toplumun katılımı ve saydamlık sağlanmıştır. Bunun yanı sıra, yeni kurumların oluşturulması aracılığıyla yönetim sisteminde bazı değişiklikler yapılmıştır ki, yolsuzluğa yol açan, rüşvet faktörünü mümkün kılan sebepler ortadan kaldırılınsın. Buna örnek olarak "ASANHizmet (Azerbaijan Service and Assessment Network)" ve "Elektronik Hükümet" girişimleri gösterilebilir. Bu hizmetler vatandaş memnuniyetinin sağlanmasını, yolsuzluk ve rüşvet olaylarının ortadan kaldırılmasını, modern teknolojilerin uygulanmasını, kamu görevlisi-vatandaş ilişkilerinde yeni düşünce tarzının şekillendirilmesini hedeflemiştir. Şu anda "ASAN Servis" merkezinde 10 devlet kurumu tarafından 50 yasal hizmet uygulanmaktadır(3, s.264-269). Gelecekte bu hizmetin coğrafyasının genişletilmesi ile birlikte, onun çeşitlerinin sayısının artırılması ve daha geniş alanlarda vatandaşlara hizmet gösterilmesi öngörülüyor. "Elektronik Hükümet"in oluşturulması ve geliştirilmesi devlet kurumlarının çalışmalarında saydamlığın sağlanması için önemli kurumsal reform gibi tanımlanmaktadır. 2011 yılında "Devlet kurumlarının elektronik hizmet uygulamasının düzenlenmesi alanında bazı etkinlikler hakkında" Azerbaycan Cumhurbaşkanı Kararname imzalanmıştır. Kararnameye göre, kamu kurumları kendi faaliyet alanlarına uygun elektronik hizmetler düzenlemişler. Elektronik hizmetlerin "tek pencere" ilkesi temelinde düzenlenmesinin sağlanması amacı ile uyumlu olan elektronik hükümet portayı oluşturulmuştur.

Bugün 417 elektronik hizmetten 187-si üzere "tek pencere" ilkesi temelinde hizmetler sunuluyor. Bu sisteme artık 40 kamu kurumu katılmıştır. Şunu da belirtmemiz gerekir ki, Azerbaycan 2011 yılında Açık Hükümet İşbirliğine katılan ilk ülkelerden biri olmuştur ve diğer uluslararası çabalarda da aktif katılım yapıyor.

Yönetimde yolsuzluk ve rüşvetin önlenmesi için, vatandaşların sorunları ile yakından ilgilenmek için oluşturulan STK ların etkinliği artırılmalıdır.

Nihayet, rüşvet ve yolsuzluğun önlenmesinde en etkili yol rüşvete ve yolsuzluğa karşı toplumsal birliğin oluşturulmasıdır. Bu çalışmada medyanın ve diğer kitle iletişim araçlarının rolü büyüktür. Onlar yolsuzluk ve rüşvet olaylarını kamuoyuna iletmekle birlikte, aynı zamanda bunun negatif yanlarının halkın bilincinde yerleşmesine yardım edeceklerdir.